

Aalborg Universitet

AALBORG UNIVERSITY
DENMARK

En ny start - en kommentar til Natur- og Landbrugskommisionens anbefalinger.

Sørensen, Esben Munk

Published in:
Landinspektoeren

Publication date:
2013

Document Version
Også kaldet Forlagets PDF

[Link to publication from Aalborg University](#)

Citation for published version (APA):
Sørensen, E. M. (2013). En ny start - en kommentar til Natur- og Landbrugskommisionens anbefalinger. *Landinspektoeren*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal -

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at vbn@aub.aau.dk providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

En ny start

Der er både nyt og gammelt i Natur- og Landbrugskommissionens rapport "En ny start". I denne anden artikel om kommissionens anbefalinger trækker landinspektør og forsker ved Aalborg Universitet, Esben Munk Sørensen, tråde tilbage til tidligere tiltag – men ikke mindst perspektiverer han betydningen af anbefalingerne, som rummer potentiale til en ny start for både natur og landbrug.

Titlen på Natur- og Landbrugskommissionens betænkning signalerer, at der er en ny epoke under opsejling til afløsning af noget eksisterende. Det nye er, at der skal være plads til både mere natur og til at landbrugets strukturudvikling skal intensiveres.

Selvom der er nye elementer undervejs med kommune- og lokalplanlægning samt naturfond og -zoner samt ændret miljøregulering, rummer rapporten også kendte metoder og velkendte fremgangsmåder. Og det er vel disse kendte og tilfidsvækkende metoder, som er grunden

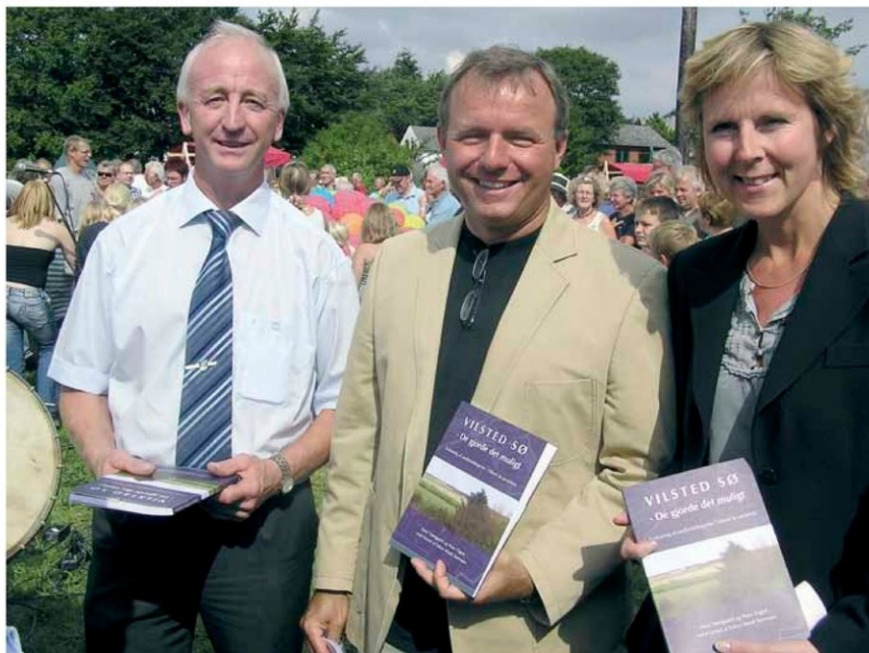
til, at kommissionens anbefalinger møder positive reaktioner fra mange sider i hele spektret fra landbrugets organisationer til de mange aktører indenfor miljø- og naturforvaltning.

Denne bemærkelsesværdige brede politiske opbakning skyldes efter min bedømmelse, at der lægges op til at "den nye start" bygger på forhandlingsbaserede løsninger og brug af ejendomsudformning som fremgangsmåde. Det er en planlægningsmetode, hvor man "køber landbrug ud" der, hvor der skal være natur og lader naturarealer få ejere, som skal og vil drive og udvikle disse arealer, hvor der er pligtig natur. Tilsvarende lægges der op til at forbedre landbrugsbedrifterne ved hjælp af arronderingsforbedring og strukturtilpasning i de robuste landbrugsområder.

Denne fremgangsmåde eller form for "lokal landbrugsplanlægning" sikrer, at såvel ekstensivering af landbrugsarealer som intensivering bliver gennemført i forhandlingsforløb og med skabelse af lokalt ejerskab i bogstaveligste forstand til de ønskede ændringer. Det er velkendte metoder i landinspektørhistorien, da de har været bærende i hele udstykningsperioden (1899-1960), ligesom de har været krumtappen ved brug af jordfordeling til realisering af mange natur- og miljøforbedrende projekter i det åbne land med ressourcer for naturforvaltningslovgivningen og vandmiljøplanerne siden 1990, samt jordfordeling i forbind-

Centrale elementer i "En ny start" er lokale løsninger og brug af lokale forhandlinger, som kendes fra jordfordelingssager. Her ses et af de meget få eksisterende billeder af lodsejerforhandlinger i praksis. Landinspektør Niels Otto Haldrup er ved at lade en jordfordelingsoverenskomst underskrive. Jordfordelingsoverenskomsten i dansk landskabsforvaltning er udviklet som et aftaledokument, der smidigt kan "tage det hele med": Servitut-aftaler, køb og salg af parceller, kontant erstatning, specificere adgangforhold osv. Aftalerne er herefter klar til at få retsvirkning ved behandling i Jordbrugskommissionen. Arkivfoto

Resultater fra den tidstypiske og lokale problemløsning i gennemførte jordfordelingssager har gennem årtier aftvunget respekt og anerkendelse på alle niveauer. Her ses Løgstors borgmester Jens Lauritzen, regionsformand Orla Hav og miljøminister Connie Hedegaard ved den officielle indvielse i 2006 af Vilsted Sø efter den store naturgenopretning, som blev gennemført med jordfordeling. Bogen de står med er "Vilsted Sø – De gjorde det muligt". Perspektiverne ved brug af jordfordeling er nu nået frem til kommissionsteksten i "En Ny Start". Arkivfoto

else med vejanlæg, skovrejsning, grundvandsbeskyttelse mv. Man bytter, køber og sælger jorder så deres anvendelse mest muligt passer til de lokale målsætninger og ønsker.

At knytte fordele og fremtidsmuligheder for de berørte til forandringsprojekter er kernen i at skabe lokal opbakning og tilslutning.

POTENTIALE TIL EN LANDBRUGSREFORM

Den nye start har potentiale til at blive en landbrugs- og landskabsreform. De seneste årtiers strukturudvikling i Regionplanperioden har på samme tid skabt både en landbrugsstruktur med markante behov for arronderingsforbedring og "oprydningen" efter strukturudviklingen med overflødig bygninger, og har presset meget af den ikke beskyttede natur ud af landbrugslandskabet. Med målsætningen om at skabe mere natur ved at tage landbrugsarealer ud af drift og en naturfond, er der tale om et væsentligt kursskifte.

At øge mængden af arealer, der gives tilbage til naturen, rummer startskuddet til en landbrugsreform. Denne kan med naturnetværk, naturkortlægning og tilhørende ejendomsudformning i lokale landskaber blive realiseringen af en

"Fra undertegnede skal der lyde en særlig anbefaling til Den danske Landinspektørforening om at reagere offensivt overfor Miljø- og Fødevareministrene med tilbud om et udviklings- eller udvalgsarbejde, som har til formål yderligere at forenkle proceduren omkring de afgiftslettede jordfordelingssager"

Esben Munk Sørensen, Aalborg Universitet

Naturplan Danmark, som det bredt har været fremme i den offentlige debat. Når det sker i en proces samtidigt med, at landbrugsbedrifterne forbedres og udvik-

les arronderingsmæssigt og tilpasses det lokale landskab, kan der blive tale om en samlet landbrugs- og landskabsreform.

PLANLÆGNING I DET ÅBNE LAND

Kommissionen foreslår øget brug af kommuneplanerne til sikring af de gode landbrugsjorder og til at sikre mere og bedre natur i de områder, som udpeges i naturnetværket. Hermed lægges der op til en opdeling af landzoneområderne i specifikke landbrugs- og naturområder, som rammer for den fremtidige ejendomsudvikling og -udformning.

Kommuneplanerne i det åbne land bliver med inddragelse af vandhandleplaner til sammenfatningsdokument for prioriteringen mellem afvandings- og naturinteresserne i forbindelse med den foreslåede modernisering af vandløbslovgivningen. Her peges på genopretning af vandløb ved naturgenopretning og genskabelse af naturligt fungerende ådale. Også her vil der være brug for ejendomsudformning og jordomlægnin-

NY MILJØREGULERING

Kommissionen anbefaler en udfasning af den nuværende generelle miljøregulering, hvor der skal være sammenhæng mellem antal dyreenheder og et tilhørende dyrkningsareal. I stedet skal reguleringen være emissionsbaseret med grænser for udledning til natur og miljø. Dette vil nødvendiggøre en sårbarhedskortlæg-

ning og en mere geografisk differentieret regulering af kvælstoftilførsel til de enkelte arealer.

Herved bliver der indirekte tale om lo-

kalt, geografisk varierende tilførselsnormer, som givet vil blive en udfordring at håndtere ved konkrete jordomlægninger samt ejendoms- og bedriftsudformning.

LANDINSPEKTØRFAGLIGHEDEN

"En ny start" er i sin kerne en samfundsmæssig indsats i det åbne land, som med kortlægning, udvikling og forvaltning af de faste ejendomme vil lave om på lokale ejendomsstrukturer og de hertil stedfæstede rettigheder. Jorder skal lægges om til større ejendomme og bedrifter, landbrugsjord skal ekstensiveres, vandstande skal hæves og geografisk varierende rettigheder til gødskning og sprøjtning skal kortlægges.

Denne samfundsmæssige indsats vil efterspørge følgende planlægnings- og ejendomsjuridiske kombinationseksper-tise, som landinspektørfaget rummer:

- Kommuneplanlægning i det åbne land (zonering og lokalisering)
- Ejendomsøkonomi, -rådgivning og -udvikling (forhandlinger om fremtid)
- Ejendoms-mæssige forundersøgelser og forhandlinger med berørte
- Geodata/geoinfrastruktur til modellering, overvågning og forvaltning/beslutningstagning
- Jordomlægninger (velkendte arealoverførsler) og lokalisering af nye husdyranlæg (udflytning) – kunsten at finde løsninger!
- Jordkøb og jordfordeling
- Matrikulære berigtigelser
- Servitutsikring af aftaler om rettighedsindskrænkning

ET SÆRLIGT BEHOV – FORENKLING

Jordfordeling som fremgangsmåde er udpeget som et centralt værktøj til sammen med naturfond, ændrede regler i landbrugsloven og lempelse af afgifter at gennemføre betydelige dele af "En ny Start".

Fra undertegnede skal der lyde en særlig anbefaling til Den danske Landinspektørforening om at reagere offensivt overfor Miljø- og Fødevareministrene med tilbud om et udviklings- eller udvalgsarbejde, som har til formål yderligere at forenkle proceduren omkring de afgiftslettede jordfordelingssager.

Ved at kombinere 1-kendelsessystemet fra jordfordelingsloven og jordfordelings-

overenskomsten med uskedelighedsattesten fra den praktiserende landinspektør, er det muligt at tilvejebringe en yderligere forenkling af myndighedsarbejdet i den matrikulære proces og den privatretlige kontrol af jordomlægningerne. Der er et behov for at præsentere disse relativt komplekse og dog enkle fremgangsmåder i en yderligere smidig og enkel proces.

DEN KOMMENDE TID

Noget af dette er set før. En lang række af anbefalingerne på naturområdet var med i "Wilhelm-udvalgets" anbefalinger i 2001 – "En rig Natur". Dengang blev forslagene lagt i mølpose af Fogh-regeringen. Samme regering nedlagde også "Det rådgivende Udvalg" for jordfordeling i et stort opgør med "ekspertvældet". Det samme kan i teorien ske med "En ny start". Der er dog håb om, at det ikke bliver tilfældet. Denne gang omfatter anbefalingerne også stillingtagen til regule-

ringen af landbruget ud fra et vækstperspektiv. Hermed skulle den samlede mængde af anbefalinger gerne være holdbare, også efter et Folketingsvalg. ◀◀

Referencer:

"Vildsted Sø – De gjorde det muligt", af Anne Damgaard og Peter Foged, Aalborg Universitetsforlag, 2006.

"Miljø- og Kulturbaseret Ejendomsudformning i det agrare Landskab", af Anne Kirstine Munk Mouritzen, Aalborg Universitet og Dansk Jordbrugsforskning (nu Aarhus Universitet), 2003.

"Struktur- og miljøtilpasning i lokale landbrugsområder", Center for Skov og Landskab, KVL (nu Københavns Universitet), 2004, Hørsholm. Af Anne Kirstine Munk Mouritzen, Jan Nymark Thaysen og Esben Munk Sørensen.

"Lokal Landbrugsplanlægning" af Esben Munk Sørensen, Aalborg Universitetsforlag, 1988.

Den 450 ha store Vildsted Sø i Himmerland blev skabt i årene 2002-06 som et af Danmarks største naturgenopretningsprojekter. Der er gennemført tre jordfordelinger i perioden 2002 til 2005, som har berørt 257 ejendomme. I alt 2971 ha til en samlet værdi af 225,5 mio. kr. har skiftet ejer (kilde: Naturstyrelsen). Foto: dinforening-vesthimmerland.dk

